

Valentín Roma

Historiador de l'art

Valentín Roma (Ripollet, 1970) proposa un viatge a les problemàtiques que afecten la imatge en el món contemporani a 'Rostros' (Periférica), un llibre a mig camí entre la confessió, la col·lecció de relats i la teoria de la imatge

PERE TORDERA

“El rostre és la mínima unitat estètica i política”

◆◆◆◆◆ Antoni Ribas Tur

Vostè prové del món de l'art. És professor d'estètica i, entre moltes altres exposicions, va ser el comissari del pavelló català a la Biennal de Venècia del 2009. En canvi, el seu primer llibre, *Rostros*, apareix publicat en una col·lecció de narrativa.

La decisió de publicar *Rostros* a la col·lecció *Largo recorrido* la va prendre Julián Rodríguez, l'editor. Va veure que al darrere de cadascuna de les imatges del llibre hi havia una història. *Rostros* es pot llegir com una llarga narració sobre el rostre, que és la mínima unitat estètica, ideològica i política, i també un lloc on es donen les tensions artístiques. L'art explica històries, és el fil conductor.

Així doncs, el llibre beu tant de la literatura com de l'assaig.

Es pot escriure assaig des d'una postura intermèdia, en aquest cas ni des de la teoria de la imatge ni des de

la literatura. Escriptors com Félix de Azúa, John Berger i Octavio Paz ja han escrit sobre les imatges entrant també en el seu contingut i en les seves textures.

Al llarg del llibre parla de rostres extrets de l'art, la literatura, el cinema i els mitjans de comunicació. Com va fer la selecció?

Vaig arribar a tenir milions de rostres al damunt de la taula, però el punt de partida me'l van donar dues cares que no podia no mirar: el rostre destruït de Pasolini després de ser brutalment assassinat i el de Chantal Sébire. Aquesta professora francesa va patir un càncer que li va deformar la cara. Quan li feien fotografies, apareixia sostenint a l'altura del pit un retrat seu d'abans de la malaltia. No he buscat una metodologia determinada, el to l'han marcat els mateixos rostres que apareixen al llibre. Mentre escrivia vaig tenir molt present el discurs d'accep-

“UNA IMATGE NECESSITA DISCURS, PERÒ SI LA CONVERTIM EN UNA ICONA NO ENS FARÀ MÉS INTEL·LIGENTS”

tació del premi Nobel que va fer Harold Pinter, en què va explicar que començava les obres a partir d'una imatge el seguiment de la qual no es podia ajornar. Havia d'escriure tota l'obra per entendre la imatge que l'havia originat.

Vivim envoltats d'imatges. Quines són les problemàtiques que l'afecten actualment?

El problema que afecta la imatge no és la seva proliferació, com se sol pensar seguint una idea estereotipada, sinó la lectura que en fem. És presumptuós pensar que vivim envoltats per massa imatges i que ens afecten més del que la miniatura d'una Bíblia il·luminada va impactar un monjo benedictí.

Fa nombroses referències a imatges aparegudes als mitjans de comunicació. El debat sobre què s'hi pot mostrar i què no també segueix damunt la taula.

L'art, de fet, s'ocupa més de les coses terribles que de les belles. De fet, només s'ha ocupat de la bellesa durant un breu període de la història. Vivim en una hipocondria de la imatge. Aviat les intentarem controlar, es crearan maneres de regular-les, com ja va passar amb les imatges de l'11-S o de les fotografies fetes amb telèfons mòbils. Aquest control és absurd. La destrucció de les imatges es pot entendre com la forma màxima de fascinació. Per exemple, Pedro G. Romero, creador d'un arxiu sobre la iconoclàstia, la veu com una acte de veneració. La destrucció també es pot entendre com un acte que restitueix a les imatges la dimensió real que tenen. La visualitat i les imatges s'han de diferenciar. A les imatges se'ls han d'atribuir propietats reals, no màgiques.

Qüestiona el paper dels artistes respecte de les imatges, per què?

No crec que els artistes siguin els únics que puguin alliberar les imatges de la banalitat i retornar-nos-les amb una puresa renovada dins l'àmbit ritualitzat del museu. Aquesta visió de l'artista ja la tenien els romàntics. L'heroisme no es troba entre les condicions dels artistes. No podem mirar l'art des de la normalitat, el veiem com el lloc del que és excepcional, una invocació del que és extraordinari. Aquesta, però, és una idea força hipòcrita: li demanem a l'art que ens superi, i quan ho fa ens alarmem i li posem barreres. La percepció que tinc de l'art és com un continu. Al llarg de la història s'han donat les mateixes condicions en diferents llocs. El que veiem en l'art també ho podem trobar en altres indrets.

Quina alternativa dóna, doncs, per mirar les imatges d'una altra manera?

El pitjor que li pot passar a una imatge és que no en diguem res, o que generi misticisme. Per sobreviure, una imatge necessita discurs, però si la convertim en una icona, no ens farà més intel·ligents. Hauríem de tenir més cura del que diem, de la manera que tenim “d'abrasar-les”. Hi ha un camí intermediari. Les imatges exigeixen una reconfiguració permanent del llenguatge. Hi ha una expressió, “quedar-se sense paraules”, que al davant d'una imatge vol dir que aquest moment de mudesa ha de ser un punt d'inflexió per tornar a configurar el discurs sobre aquella imatge en una altra direcció. Hem de seguir parlant de les imatges des de perspectives molt diferents, sense nostàlgia ni commiseració. Les imatges estan fetes de discurs, és a dir, d'estètica, i de la posició que mantenim respecte d'elles, d'ideologia. ◆◆